

BÉKÉSI ÚJSÁG

Roma Oldal

Valódi együttműködést szorgalmaz a polgármester

Izsó Gábor

Izsó Gábor, Békés új polgármestere – az önkormányzati választások után – a lapunknak adott nyilatkozatában elmondta, hogy a romák foglalkoztatását leginkább az segítené elő, ha megszűnnének az őket sújtó előítéletek és valódi együttműködés alakulhatna ki a cigányság és a nem cigány társadalom tagjai között.

– A konkrét stratégia megszületett, az elképzelések látható eredménye azonban csak években mérhető. A legfontosabb területeken, mint az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségmegőrzés, és a lakhatás mielőbb változtatni, javítani kell – hangsúlyozta. majd hozzátette: véget kell vetni a torzalkodásoknak, szembenállásoknak, mert ez csak hátráltatja a feladatok megoldására irányuló törekvéseket. „Csak valódi programokkal, valódi munkával lehet előre haladni a látható jövőképet mutatni mindenkinek.”

Nincs változás: se munka, se befogadás

Az elmúlt évek sem hoztak áttörést a cigányság helyzetében, sőt a legnagyobb magyarországi kisebbség helyzete még tovább romlott.

A Heti Világgazdaság adatai szerint a legnépesebb hazai kisebbség helyzetét alapvetően az egyre erőteljesebb elkülönülés, a szegregáció határozza meg. A Magyar Tudományos Akadémia kutatói egyenesen azt állítják, hogy 1993-ban a roma családoknak 30, egy évtizeddel később viszont már 72 százaléka élt túlnyomórészt vagy kizárólag cigányok lakta környezetben. Érdeemes megfigyelni, hogy Békésen is egyre karakteresebben különül el a helyi cigányság a város nagyobbik részétől. A Szabadkai utca egyrésze és „Párizs” környéke egyaránt markánsan elszeparálódni látszik. Eközben több területen is leállt a cigányság integrációja.

A legnépesebb hazai cigánykutató, Kemény István és munkatársainak adatai szerint a cigányság egyre inkább felhúzóódik az északkeleti hegyvidékre: 1971-ben még csak minden ötödik (65 ezer fő), 2003-ban viszont már minden harmadik roma (183 ezer fő) Borsod, Heves és Nógrád megyében élt. Borsod-Abaúj-Zemplén megye 76 településének a felében a cigányság aránya például már az 1990-es évek elején meghaladta a 20, kilenc településen pedig az 50 százalékot.

A kényszerű elkülönülés mellett a legnagyobb problémát az

jelent, hogy a romák a rendszerváltás után tömegesen szorultak ki a munkaerőpiacról: 1987-ben a cigány férfiaknak még 74, 1993-ban már csak 29 százaléka rendelkezett állandó munkahellyel; a nőknél 49-ről 16 százalékra csökkent a foglalkoztatottság. A munkaerő-piaci helyzet a cigány népesség körében az 1997-ben kezdődött gazdasági fellendülés után sem javult – állapítják meg a kutatók, ellenkezőleg, 1993 és 2003 között 1-1 százalékponttal még tovább mérséklődött az állandó munkával rendelkezők számaránya. Békésen a pontos adatok nem ismertek, de annyi mindenképpen megjegyezhető, hogy a helyi cigányság egyre nehezebben talál állást.

Sokat enyhít a helyzeten a város által irányított közmunkaprogram, amely számos roma munkavállaló számára nyújt átmeneti, hosszabb-rövidebb időre kereseti lehetőséget. A megfelelő megoldást azonban aligha jelentheti ez a fajta munka, a romákat érő megkülönböztetés viszont ezen a területen is erősen érezteti a hatását, a diszkrimináció nem igazán enyhül, sőt talán a foglalkoztatásban jelentkezik leginkább. Persze az adatok nyilván túlzóak valamelyest, hiszen az időnyomok során a feketegaz-

A cigány férfiak és nők foglalkoztatottságának aránya, 1978-2003

daságban gyakran alkalmaznak cigányokat, az már más kérdés, hogy meglévő szerződés híján ezek az emberek gyakran egyáltalán nem, vagy csak részben kapják meg a bérüket.

Az anyagi helyzet romlását a roma önazonosság-tudat erősödése kíséri, míg 1990-ben a környezetük által cigánynak tekintett személyek 32 százaléka (143 ezer ember) vallotta magát cigány nemzetiségűnek, addig a

legutóbbi (2001-es) népszámlálás idején ez a szám 33-34 százalékra, azaz 190 ezer főre emelkedett.

A cigányság lélekszámát a 2003-as reprezentatív felmérés alapján Keményék 570-600 ezer főre teszik, vagyis 1971-ben az össznépségszám 3, 1993-ban 5, tíz évvel később 6 százaléka roma. Érdekes, hogy az adatok szerint Békés megye lakosságának közel 11 százaléka tartozik a cigánysághoz.

Aggasztó sajtóvisszahang

A budapesti székhelyű Európai Roma Jogi Központ (ERRC) aggodalmát fejezte ki az olaszliszkai tragédia médiavisszahangja miatt.

Az Európai Roma Jogi Központ nemzetközi szervezet sajtóközleményében aggasztónak nevezte egyes médiumok – nevesítve a TV2 és a Magyar Nemzet – bűneset óta készített, Olaszliszkról szóló anyagait, melyekben különböző szervezetek szövegírói, helyi képviselők és média személyiségekre hivatkozva az olaszliszkai cigány közösséget teszik felelőssé a tanár haláláért. Az ERRC azt is elfogadhatatlannak tartja, hogy egyes újságírók az ügy kapcsán általánosságban beszélnek a „cigánykérdésről, illetve, hogy a gyanúsítottakra egyszerűen csak, mint cigányokra” hivatkoznak. a szervezet nem ért egyet mindezzel.

Az etnikai hovatartozás nyilvánosságra hozatala a bűnügyi tudósításokban az adatvédelmi és a kisebbségi ombudsman 1997-es állásfoglalása óta törvényellenes. Ennek köszönhetően ma a magyar sajtóban már csak elvétve utalnak a gyanúsítottak roma származására. Kivételt képeznek az olyan kiemelkedő sajtóvisszahangú esetek, mint például a zámoslyi roma családok házában meggyilkolt csákvári fiú esete, vagy a mostani olaszliszkai tragédia.

Csakis együtt, összefogva sikerülhet

A roma ügy új lendületet kaphat Békésen, hiszen az eddig egymástól különálló csoportok úgy döntöttek, hogy ezentúl a lehetőségek szerint együttműködve dolgoznak majd a helyi cigányságért – nyilatkozta lapunknak Czinanó Tihamér, a Békési Cigány Kisebbségi Önkormányzat ismételteln megválasztott elnöke.

A politikai megköszönte minden helyi roma lakosnak, hogy részt vett az önkormányzati választásban, és külön megköszönte, hogy a leadott voksoknak köszönhetően újabb négy évig tevékenykedhet a helyi cigányságért. A BCKÖ régi-új elnöke elmondta, hogy továbbra is hasznos és eredményes programokban gondolkodik. Szeretné elérni – tette hozzá – hogy a projektek segítségével előremozdítsák a roma lakosság felzárkózását. Jelezte, a felelősségteljes munkában mindenkinek munkájára számít.

Az új Cigány Kisebbségi Önkormányzat: Balog Krisztián, Reszelő Károly, Farkas Mihály, Czinanó Tamár, id. Rácz Rezső

Tarhosra vezetett a tanösvény

A hatodik, hetedik, nyolcadik osztályos diákok továbbtanulási szándékát kívánja erősíteni a Mégis Van Remény Egyesület közelmúltban elkezdődött „Tanösvény” Tanoda elnevezésű programja. A másfél éves projekt kezdeteként gyerekek és a szakemberek közös kiránduláson jártak Tarhoson, a Dr. Illyés Sándor Általános Iskola, Szakiskola és Diákotthonban. A fiatalok megtekintették az intézmény különleges, őszi színekben pompázó parkját, illetve a tanműhelyt, ahol betekínthettek a szövegnyegszövés és a kosárfonás rejtelmeibe, illetve kipróbálhatták a rendelkezésre álló eszközöket. Az intézmény igazgatója az iskola által kínált továbbtanulási lehetőségekről tájékoztatta a tanulókat.

Ugyancsak az egyesület szervezésében a közelmúltban közel negyven hetedik és nyolcadik osztályos békési diák járt a Száz út vár ránc elnevezésű pályaválasztási rendezvényen.

Mint ismert, arról korábban lapunkban is beszámoltunk, a Mégis Van Remény Egyesület „Tanösvény” elnevezésű programja a hátrányos helyzetű roma fiataloknak és családjaiknak nyújt segítséget azzal, hogy megfelelő információt és segítséget nyújt a megfelelő irány kiválasztásához. Az elképzeléshez az intézményi keretben a Zsinóros Közösségi Ház adja, ahol a fiatalok motivációt kapnak jelenlegi élethelyzetük megváltoztatására illetve képzésben és értékes szabadidős programokon vehetnek részt.

BALOG DEZSŐ JÓZSEF
nyugdíjas

Halottam, hogy nemrég avatták Budapesten, a Fradi kézipálya csarnokában Kállai Csabát az ország cigányvajdájává. Régebben kellett a romáknak egy vajda, amolyan kisbíró, aki ha kellett békített, vagy házasított. Utat mutatott, munkát szervezett, személyét tisztelte a roma közösség. Hisz ekkortájt a romák nagy része nem lakott a városokban, hanem nomád életet élt. Települések szélén, erdők közelében laktak többnyire. Ott kellett a vezető roma, akit akkor vajdaként ismertek el a cigányok. Ma viszont mindenki, aki akarja, nyugodtan meg tudja szervezni az életét vajda nélkül is.

SZABOLCSI JÁNOS OTTÓ
nyugdíjas

Akkoriban a romák nagyon szegények voltak, és hát butábbak is. Képzetlenek voltak, nem nagyon jártak iskolába. Nem is laktak a településeken, a legegyszerűbb nomád élet körülmények közt éltek. Ekkor volt szükség egy őket képviselni tudó cigányra, aki tudott olvasni és írni és képes volt megoldani a problémákat. Kellően bölcs és eszes, rafinált, módosabb romákat választottak általában vajdának. Na, de ma már mindez csak hagyomány illetve jelkép. De hogy valóban kellene vagy sem, erről nem vagyok meggyőződve. Manapság már a cigányok sem tisztelik a vajdaság intézményét.

BUDAI OLIVÉR
álláskereső

Hallomásból, idősebb emberek visszaemlékezéséből tudom, hogy régen Békésen is volt vajdaszerű vezető személy, az öreg Korsós személyében, de véleményem szerint ez mára jelképes dologgá vált. Nem hiszem, hogy egyetlen ember képes összefogni a romákat, hiszen sok jó képességű roma van köztünk, akár iskolai végzettség szerint, de vezetői képességek alapján is. Nem gondolom, hogy szükség lenne vajdára. Mára minden roma a maga szerencséjének a kovácsa. Egy ember, egy személyben mit tudna képviselni? Régen talán szükség volt erre a szerepre, de most már más világot élünk, mint akkoriban.

Országos vita a vajda rendszerről

„Vajdarendszer sohasem volt, legfeljebb lesz” – summázta Szuhay Péter, a magyarországi cigányság folklorját évtizedek óta tanulmányozó néprajzkutató.

Pedig a nagyszabású ceremónia keretében 2006. október 28-án a fővárosban beiktatott Kállai Csaba, újszászi roma vállalkozó éppen a hagyományokra hivatkozva tartja legitimnek vajdává

bályozó *romani keris*, a cigányság irratlan jogszokása is szerepet játszik. Ezt támasztja alá, hogy a közösségen belül jelentős hatalommal bíró, olykor élet és halál felett is rendelkező cigányvajda

egyik legkorábbi a Luxemburgi Zsigmond által 1417-ben egy bizonyos László vajdának kiadott menüvel. Csak hogy pontos leírások híján az már vita tárgya, mi fán is termett a vajdarendszer, illetve hogy országos hatáskörű volt-e egyáltalán. Az egyik tábor szerint létezett ugyan, ám a többségi társadalom által kialakít-

tott pénzt hoztak a kincstárnak, mint a zsidó adóbérlők – állítja Bársony János jogász, kisebbségkutató, a magyarországi cigány közösségek közigazgatási szokásait taglaló tanulmányában. Lengyelországtól Moldován és Erdélyen át Kelet-Európa bizonyos fertályain a hadúr jelentős szláv vojvoda vagy vajda évszáz-

Milák Brigitta festménye

választását. Szerinte történelmi tény, hogy valamikor az 1800-as évek elején volt utoljára országos vajdája a cigányoknak. Álláspontjával nincs egyedül – mások mellett Rostás Farkas György és Karsai Ervin szerint egy sokáig létező, igaz mára elcsökevényesedett öngazgatási forma újjáélesztéséről van szó, amelyben a gazdasági és családi ügyeket sza-

mítikus, romantikus vagy éppen humoros figurája több száz éve része a magyar irodalmi folklor-nak – elegendő Versey Ferenc és Fazekas Mihály költeményeire, vagy a Nagydai cigányok című Arany János eposzra, illetve Jókai Mór és Mikszáth Kálmán műveire gondolni. De a vajdaság intézményét számos történelmi forrás is említi, ezek közül az

tott módon, amit bizonyítana, hogy *vajvoda cigavorum*, azaz a cigányság hadura volt a címe a 16-17. században azoknak a magyar nemeseknek, akik az akkoriban nagyrészt aranyosással, réz és puskaműveléssel foglalkozó cigányság adójának beszedését végezték. A fennmaradt adókönyvek tanúsága szerint nem is akárhogyan. Kezdetben

zadokig a „kormányzó” címe is volt. De a 19. században vajdának nevezték a nem cigány halászok vagy a kapások vezetőjét is. Idővel a földesurak a leszármazási alapon szerveződő kompániákból választottak ki egy tekintélyesebbnek tűnő személyt, aki képesnek tűnt rendet tartani a csoportban, hangoztatva: „bibelődjön ő az övéivel”

Kishírek a roma világból

KÖZHANGULAT

Az olaszliszkaik eset után országszerte felerősödött a cigányellenes közhangulat, ezért fel kell hívni a politikai elit figyelmét arra, hogy szükség van egy nemzeti minimum kialakítására az etnikai zavargások megakadályozása érdekében – mondta Horváth Aladár, a Roma Polgárjogi Alapítvány elnöke.

LEÉGETT

Leégett az Országos Cigány Információs és Művelődési Központ. Az eset két nappal azelőtt történt, hogy az épület értékesítéséről döntöttek volna. A Fővárosi Tűzoltóság szóvivője szerint az első jelek arra utalnak, hogy gyújtogatás miatt égett le a központ. Molnár Péter kifejtette: a szándékosságot valószínűsíti, hogy a lángok egyszerre több

helyen csaptak fel, pedig nem tároltak gyúlékony anyagokat a hónapok óta használaton kívüli épületben. A vizsgálat várhatóan még hetekig eltart. A központ azért áll üresen, mert egy éve a roma szervezet közgyűlése úgy döntött, hogy eladja az épületet.

TÁMOGATÁSOK

Az Új Magyarország Fejlesztési Tervről és a várható uniós támogatásokról adott tájékoztatást Bajnai Gordon kormánybiztos a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségében. Bajnai fontos szempontnak nevezte, hogy 2050-ben a jelenleginél jóval nagyobb lesz hazánkban a cigány lakosság aránya, kilencmillió emberből másfél millióan tarthatnak a cigánysághoz. Ezért kiemelten kell kezelni a foglalkoztatás kérdését – jelentette ki.

PERELNEK

Még csak most kezdték vetíteni az európai mozikban a Borat című filmet, de egy németországi cigányvédő szervezet már be is perelte az alkotókat. Az EZAF nevében eljáró ügyvédek tájékoztatása szerint a filmbeli jelenetek, „rasszista” viccek és kijelentések alkalmasak arra, hogy a jelenlegi erős németországi cigányellenes hangulatot tovább fokozzák.

SEGÍTENEK A CSALÁDNAK

A Lungo Drom (a Fideszszel szövetséges romaszervezet) alapítványt hoz létre az olaszliszkaik tragédia következtében elhunyt pedagógus családjának megsegítésére. Farkas Flórián Fideszes országgyűlési képviselő, a Lungo Drom elnöke részletekkel még nem szolgált. A konkrétumok tisztázása jelenleg is folyik.

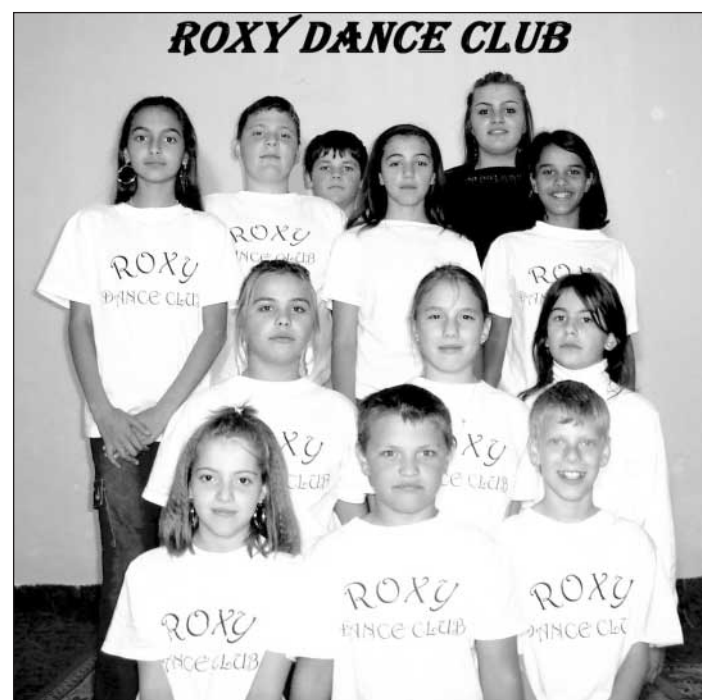
JEGYZET

HIDAK

A társadalmunk fejlődése, valamint az élet és munkakörülmények javítása jelentős mértékben függ az aktuális gazdasági helyzettől. Amennyiben lassul gazdaságunk növekedése, úgy városunkban csökkennek az adóbevételek és a munkanélküli juttatásokra is több pénz kell költeni. A helyi önkormányzatok így egyre inkább fontos partnerekké válnak a gazdasági és társadalmi fejlődés megvalósításában. Talán egyre több szereplő vesz részt a munkahelyteremtő és integrációs programok kidolgozásában és megvalósításában helyi szinten is. A roma emberek érdekében a partneri együttműködésben részt vevő szereplők rugalmassága alapvető fontosságú. A roma vezetőknek éreznük kell a munkájuk fontos, felelősségteljes mivoltát. Véleményük szerint is a tartós munkahelyek jelenthetik a megoldás kulcsát. A jó vezetőknek feladata a nyelvtanítás, a zene- és a táncoktatás, a hagyományörzés, s a művészeti élet megszervezése. Ha nem sikerül, a cigányok kivésznek, elfelejtik anyanyelvüket, nem mesélik tovább gyerekeiknek a cigány meséket, kultúránkat, történelmünket. Így apáink, de még a mi emlékeink is elvesznek! Hidat kell építenünk ember és ember között, a kölcsönös megértés, és a békés nyugodt együttélés reményében. Van ennél jobb megoldás a probléma kezelésére?

Fiatalok a parketten

Stummer Roxána vezetésével néhány hónappal ezelőtt alakult meg a Roxo Dance Club. A csoport foglalkozásain az óvodástól az általános iskolás gyerekekig sokan látogatnak el. Volt olyan alkalom, hogy közel ötvenen is összejöttek egy-egy próbára. A fiatalok már számos roma rendezvényen szerepeltek sikerrel, legutóbb eredményesen léptek fel a Madzagfalvi Napokon.